

Toespraak 4 mei 2024

Dames en heren,

De Tweede Wereldoorlog begon in Amstelveen op 10 mei 1940 om 4.00 uur in de ochtend. De Duitsers wilden de Nederlandse vliegvelden en de luchtmacht in één klap uitschakelen. Schiphol en omgeving werden flink gebombardeerd. Een aantal woningen in Amstelveen werd daarbij verwoest. En dat was, helaas, nog maar het begin.

Nederland ging een duistere periode in die tot 5 mei 1945 duurde. Niet iedereen is op dezelfde manier getroffen door de oorlog, maar elke familie heeft zijn eigen verhalen. Het zijn verhalen van gewone mensen, zoals u en ik. Verhalen over het leven tijdens de bezetting, de angst voor razzia's, deportaties en de willekeur van de bezetter. Over verzet, onderduiken en tewerkstelling in Duitsland. Het zijn de herinneringen aan overvliegende bommenwerpers, schuilkelders, de avondklok en de tulpenbollen in de hongerwinter. En dan heb ik het nog niet gehad over de verschrikkingen van de oorlog in voormalig Nederlandse-Indië.

De Tweede Wereldoorlog betekende voor veel mensen een breuk in hun bestaan. Het leven van voor de oorlog kwam nooit meer terug en de littekens van de oorlog zijn soms nog steeds voelbaar. Ook bij latere generaties. Als ik de beelden van de huidige oorlogen tussen Rusland en Oekraïne en Hamas en Israël zie en het geweld tegen onschuldige burgers, denk ik, hoeveel generaties zal het duren voordat deze trauma's en wonden weer genezen zijn?

Door de gebeurtenissen in de wereld beseffen we dat onze democratie en vrijheid kwetsbaarder zijn dan we dachten. Oorlog voelt weer dichterbij dan het decennialang voelde in Nederland. Op een dag als vandaag staan wij stil bij wat oorlog en bezetting betekenen en hoe dankbaar wij mogen zijn dat wij in een vrij land leven. Een land waarin je mag zijn wie je bent en vrij bent om je uit te spreken.

Vrijheid vraagt wat van ons allemaal, want de vrijheid van de een mag niet ten koste gaan van de vrijheid van de ander. Discriminatie en racisme zijn nooit helemaal weg geweest, maar zien we nu helaas meer de kop op steken. In onze huidige samenleving en het politieke debat lijkt het wijzen naar bepaalde groepen en het beledigen van anderen soms 'normaal' te zijn geworden. Dat is zorgelijk.

In een open brief van 26 april jl. van een groot aantal burgemeesters spreken wij ons uit tegen discriminatie en racisme en roepen mensen op respectvol met elkaar op te gaan, rekening te houden met elkaar en elkaar niet te kwetsen. De verhalen over de oorlog leren ons wat er kan gebeuren als we dat niet meer doen. In de recente televisieserie over de Joodse Raad zagen we hoe de Duitsers met intimidatie en bedreigingen groepen mensen apart zetten en hun bewegingsruimte en rechten ontnamen. Het begon met een bordje 'Verboden voor Joden' en eindigde met deportatie en moord. Laten wij er met elkaar voor zorgen dat intimidatie en bedreiging niet 'normaal' worden.

Mooi initiatief is dat leden van verschillende geloofsgemeenschappen in Amstelveen ervoor gekozen hebben om zo direct samen een krans te leggen met daarop de tekst: ieder mens is kostbaar. Het is een oproep om te herdenken vanuit het besef dat ieder mens evenveel waard is, ongeacht geloof, overtuigingen, achtergrond, geaardheid of wat dan ook. Het is een vervolg op hun gezamenlijke verklaring van afgelopen najaar waarin zij stelden dat wij vreedzaam kunnen samenleven in Amstelveen en dat geweld nooit een oplossing is.

Jaarlijks komen wij op 4 mei samen, oud en jong – fijn om weer zoveel jongeren hier te zien -, om de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog te herdenken. We proberen ons voor te stellen wat de oorlog en bezetting betekenden voor al die mensen in Amstelveen, Nederland en waar dan ook in de wereld. Herdenken brengt ons, hopelijk, nader tot elkaar. Dat is wat deze tijd nodig heeft. Niet alleen vandaag maar alle dagen.

Zo direct zijn wij twee minuten stil om alle mensen te herdenken die in de Tweede Wereldoorlog omkwamen en vermoord werden of hun leven gaven voor de vrijheid en veiligheid van anderen.

We herdenken nadrukkelijk ook de mensen die stierven tijdens oorlogssituaties nadien of tijdens vredesmissies waaraan Nederland deelnam. Een aantal veteranen is hier vanavond ook aanwezig.

Voor we zo twee minuten stil zijn, wil ik eindigen met de laatste regels uit een gedicht van Leo Vroman uit 1954.

*Kom vanavond met verhalen
van hoe de oorlog is verdwenen
en herhaal ze honderd malen:
alle malen zal ik wenen.*